

Лабораторне заняття № 7

ТЕМА: ПІДКЛАС РОЗИДИ – *ROSIDAE* (частина 2)

Родина Селерові, або Зонтичні охоплює близько 300 родів і понад 3000 видів, поширених по всій земній кулі, але переважно в помірній і субтропічній зонах північної півкулі. Характерна трав'яниста життєва форма, листки без прилистків, черешок зазвичай з широкою піхвою. Серед прогресивних ознак –циклічна квітка, закономірне чергування членів квітки, нижня зав'язь. Квітки дрібні, актиноморфні, немає спеціалізації до певних комах-запилювачів, зібрані в складні або прості зонтики чи головки; біля основи простих зонтиків – обгортка, а біля основи складного зонтика – обгортка, проте часом вони відсутні. Членів оцвітини в квітці і тичинок п'ять; чашечка дуже редукована, п'ятизубчаста, іноді її немає, пелюстки вільні, у крайових квіток часто неоднакові, верхівки їх загнуті всередину; маточка складена з 2 плодолистків, з нижньою двогніздою зав'яззю, стовпчиків два, біля основи з нектароносним диском. Плід – двосім'янка або вислоплідник, що при досяганні звичайно розпадається на 2 мерикарпії. В усіх органах зонтичних є секреторні тканини, в яких накопичуються ефірні олії і смолоподібні речовини, що надають їм специфічного запаху.

Пор.	Селероцвіті, або Аралієцвіті	Apiales, або Araliales	Аралиецветные
Родина	Селерові, або Зонтичні	Apiaceae, або Umbelliferae	Зонтичні
	Аніс звичайний	Anisum vulgare Gaertn.	Анис обыкновенный
	Борщівник	Heracleum L.	Борщевик
	Болиголов	Conium L.	Болиголов
	Бугила лісова	Anthriscus sylvestris (L.) Hoffm.	Купырь лесной
		* $\text{Ca}_5\text{Co}_5\text{A}_5\text{G}_{(2)}$	
	Кмин звичайний	Carum carvi L.	Тмин обыкновенный
	Коріандр посівний	Coriandrum sativum L.	Кориандр посевной
		* $\text{Ca}_5\text{Co}_5\text{A}_5\text{G}_{(2)}$	
	Кріп пахучий	Anethum graveolens L.	Укроп пахучий
	Любисток лікарський	Levisticum officinalis Koch	Любисток лекарственный
	Морква дика	Daucus carota L.	Морковь дикая
		* $\text{Ca}_{(5)}\text{Co}_5\text{A}_5\text{G}_{(2)}$	
	М. посівна	D. sativus (Hoffm.) Roehl.	М. посевная
	Пастернак посівний	Pastinaca sativa L.	Пастернак посевной
	Петрушка кучерява, п. городня	Petroselinum crispum (Mill.) A.W. Hill (P. sativum Hoffm.)	Петрушка кудрявая
	Селера пахуча	Apium graveolens L.	Сельдерей пахучий
	Фенхель звичайний	Foeniculum vulgare Mill.	Фенхель обыкновенный

Завдання 1. Вивчити характерні ознаки селерових. Провести морфологічний аналіз вегетативних та генеративних органів

Систематичне положення об'єкта вивчення:

Порядок Селероцвіті, або Аралієцвіті – *Apiales*, або *Araliales*

Родина Селерові, або Зонтичні – *Apiaceae*, або *Umbelliferae*

Морква дика – *Daucus carota* L.

Аніс звичайний

Борщівник*

Борщівник*

БОДИГОЛОВ

БОЛИГОЛОВ

Бугида лісова

Кмин звичайний

Коріандр посівний

Кріп пахучий

Любисток лікарський

Любисток лікарський

Пастернак посівний

Петрушка кучерява, п. городня

Витамин РР
Бета-каротин
Витамин А
Витамин В1
Витамин В2
Витамин В5
Витамин В6
Витамин В9
Витамин С
Витамин Е
Витамин Н
Витамин К
Холин

Железо
Цинк
Медь
Калий
Кальций
Сера
Хлор
Йод
Фтор

Селера пахуча

ВИДИ СЕЛЕРИ

листова

стеблова

коренева

Фенхель звичайний

Фенхель

Кріп

Родина Жимолостеві об'єднує 13 родів і 290 видів, поширених переважно в північних, помірних і бореальних областях, небагато видів зустрічаються у тропічних горах. Найбільшим у родині є рід Жимолость; в Україні в природному стані зустрічається 13 видів цього роду, частина видів відома в культурі. Чагарники, іноді витккі, з цілісними і цілокраїми листками, пазушними квітками, більш чи менш неправильними, які сидять попарно на кінцях пазушних квітконосів або зібрані головками на кінцях гілочок. Чашечка з 5 короткими зубчиками. Віночок двогубий з 4 або 5 пелюстками і довгою трубочкою (трубчасто-лійковидний). Тичинок 5, довших за трубочку віночка. Зав'язь нижня, плід – несправжня дво-, тригнізда ягода (в результаті зростання).

Пор.	Черсакоцвіті	<i>Dipsacales</i>	Ворсянкоцвітні
Родина	<i>Жимолостеві</i>	<i>Caprifoliaceae</i>	<i>Жимолостні</i>
	Вейгела рання	<i>Weigela praecox</i> (Lemoine) Bailey	Вейгелия ранняя
	В. рясноцвіта	<i>W. floribunda</i> (Sieb. et Zucc.) C. A. Mey.	В. обильноцветущая
	Жимолость їстівна	<i>Lonicera edulis</i>	Жимолость съедобная
	Ж. козолиста	<i>L. caprifolium</i> L.	Ж. каприфолий
	Ж. пухната	<i>L. xylosteum</i> L.	Ж. пушистая
	Ж. татарська	<i>L. tatarica</i> L.	Ж. татарская
	Ліннея північна	<i>Linnaea borealis</i> L.	Линнея северная
	Сніжногідник прирїчковий	<i>Symphoricarpus rivularis</i> Suksdorf	Снежногодник приречный

Родина Калинові монотипна, включає 225 видів єдиного роду Калина. Поширена в помірних та субтропічних областях північної півкулі. Це чагарники з актиноморфними квітками. Суцвіття щиткоподібні або волотеподібні. Чашечка з 5 зубчиками, віночок п'ятироздільний, тичинок п'ять, зав'язь напівнижня, маточка має короткий трилопатевий стовпчик. Плід – кістянка, з однією великою кісточкою, звичайно стиснутою з боків.

Родина Бузинові також монотипна, об'єднує 28 видів роду Бузина. Представники розповсюджені широко, але головним чином в Східній Азії та східній частині Північної Америки. Це чагарники або дерева, рідше трав'янисті рослини. Листки – непарноперистоскладні, серцевина стебла складається з мертвих клітин, товста, м'яка. Квітки з неприємним аміачним запахом, зібрані в різні суцвіття. Чашечка з 5 зубчиками, віночок колесовидно-дзвоникovidний, п'ятироздільний, тичинок п'ять, маточка з напівнижньою тригніздою зав'яззю і трьома майже сидячими приймочками. Плід – кістянка з трьома-п'ятьма кісточками.

Родина	Калинові	Viburnaceae	Калиновые
	Калина	<i>Viburnum</i> L.	Калина
		* $Ca_{(5)}Co_{(5)}A_5G_{(3)}$ или (1)	
	Калина вічнозелена	<i>Viburnum tinus</i> L.	Калина вечнозеленая
	К. звичайна	<i>V. opulus</i> L.	К. обыкновенный
	К. цілолиста, гордовина	<i>V. lantana</i> L.	К. гордовина
Родина	Бузинові	Sambucaceae	Бузиновые
	Бузина трав'яниста	<i>Sambucus ebulus</i> L.	Бузина травянистая
	Б. червона	<i>S. racemosa</i> L.	Б. красная
	Б. чорна	<i>S. nigra</i> L.	Б. черная

Завдання 2. Провести морфологічний аналіз вегетативних та генеративних органів одного-двох видів з родин *Caprifoliaceae*, *Viburnaceae*, *Sambucaceae*

Систематичне положення об'єктів вивчення:

Порядок Черсакоцвіті – Dipsacales

Родина Жимолостеві – *Caprifoliaceae*

Жимолость татарська – *Lonicera tatarica* L.

Родина Калинові – *Viburnaceae*

Калина звичайна – *Viburnum opulus* L.

Родина Бузинові – *Sambucaceae*

Бузина чорна – *Sambucus nigra* L.

Калина

Бузина чорна

Бузина чорна

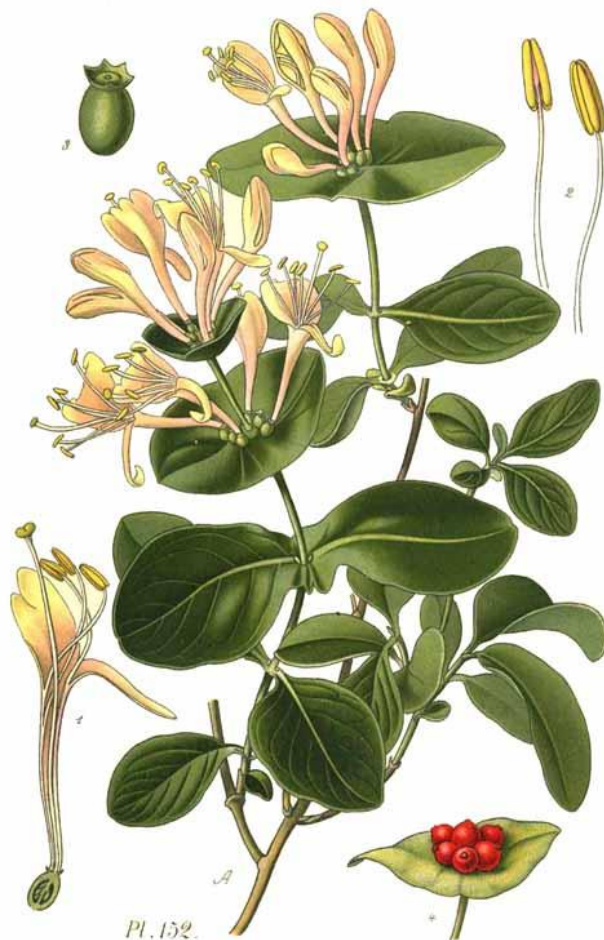

Жимолость істівна

Жимолость козolistа

Pl. 152.
Chèrefeuille des jardins. Lonicera Caprifolium L.

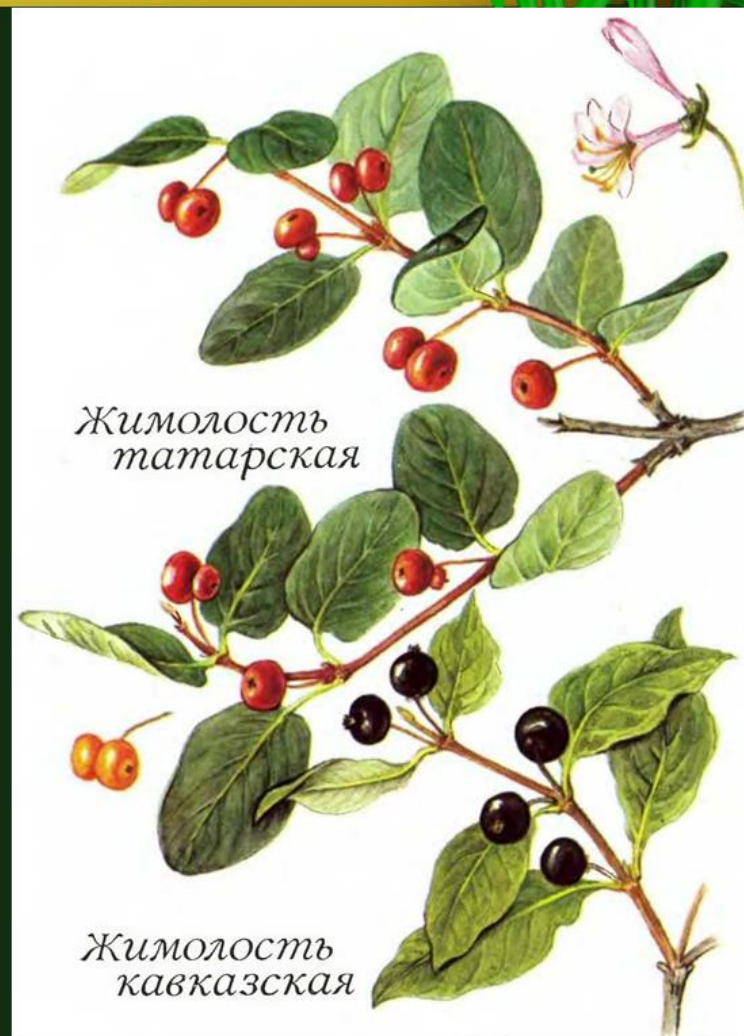
Жимолость пухната

Жимолость татарська

Вейгела ранняя

Ліннея північна*

Сніжноягідник прирічковий

